

NÉPÚJSÁG

A természet kalendáriuma

CXLIV.

20-ára féltve őrzött kincset, egy préselt virágot kerestem a polcomon. A jácintot **Kossuth Lajos** sírjáról a millénium évében, 1896-ban, hozta dédnagyanyám. Vékony könyvecske perdült le mellőle s kinyílt a 23-oldalon.

Liza: ...hiába keresem apa térképein az annyit emlegetett Tündérországot...

...

Kis: Tündérországot hiába is keresi, Liza. Úgy csak mi találjuk meg.

Liza: Erdély néven is kerestem.

Kis: Úgy is csak mi tudjuk, hogy hol vagyon.

Liza: ...Hát nem Erdélynek hívják? Mindig azt mondta, hogy Tündérország, Erdély a hazája.

Kis: Igen, de ahogyan Tündérországnak csak mi látjuk, úgy Erdélynek is csak magunk között hívjuk. A nagyvilágnak Transilvania. Ha akarja megmutatom apja térképén... Látja, itt van. Havasok, hegyek néznek benne farkasszemet egymással, gyűrött hátát erdőrengetegek takarják, folyók fürészelik. Kebeléből arannyal, ezüsttel, kincsekkel kínál. Kicsi ország, mégis egy világ: népek hazája. Most még zord világ, tusakodik benne az élet, de már szépül..

E szavakat adja **Szabó Lajos Mentségében Misztótfalusi Kis Miklós** szájába. A színi volt rektorának legismertebb drámája még 1950-ben íródott, de csak két évtized múlva került deszkára. A darabot 1970-ben a temesvári, 1971-ben a vásárhelyi színház mutatta be - áll a Kriterionnál 1972-ben megjelent kis kötet belső címlapjának hátán.

Misztótfalusi Amszterdamban vált a könyvnyomtatás művésztévé. Hollandi megrendeléseket követően megbízást kapott Lengyel-, Német- és Svédországból, Angliából. Tervezett héber, görög és örmény betűket s elkészítette az első grúz ábécét. Cosimo Medici toscanai herceg az ő műhelyében rendelte meg firenzei új nyomdájának teljes betűkészletét. Dolgozott a Vatikánnak, a bécsi jezsuitáknak, kínaiaknak. Megalkotta a ma is használt *janson-antikva* betűtípust. Ott valósította meg tervét: kinyomtatja a **Károli Bibliát** 3500 példányban s az **Újtestamentumot** 4500 példányban. Aztán otthagya a békeséges, nyugodt életet, felpakolja szerszámaint és könyveit, s a háború sújtotta Európán keresztül, ezer viszontagsággal küzdve, hazatért. Kolozsvárott 1693-ban nyomdát alapított. 84 kolozsvári kiadványa ismeretes. **Haller János Hármaskönyvéje**, **Balassi Bálint** és **Rimay János Istene Éneke**, **Pápai Páriz Ferenc** több munkája, **Comenius Orbis Sensualium Trilinguisa** mellett az ő nevéhez fűződik az első magyar szakácskönyv, a **Szakats mesterségnek könyvetskéjének** megjelentetése is.

Kitűnő érzékű nyelvészként a magyar helyesírás egyik alakítója. Nem tudta megállni, hogy a kinyomtatandó kéziratok stílusán ne javítson. A nevesebb tudósok, mint Pápai Páriz, ezt jó néven is vették, de a jelentéktelen emberek hiúságukban és önérzetükben megbántva érezték magukat. Hitvány vasművesnek nevezték. Az aljas kisvárosi pletykák az **Apologia Bibliorum** című védőirat megírására készítették. Ebben védi az igazságtalanul támadott bibliáját, és lefekteti a sokat kifogásolt helyesírási elveit, s fáradozott a latin iskolai tanítási nyelvnek magyarra való fölcserélésén. Ezzel maga ellen zúdította a református papság és a professzorok nagyobb részét. Azzal vádolták, hogy a Bibliát meghamisította. A folytonos

vádaskodások 1698-ban a **Mentség...** megírására készítették. Még ebben az évben a zsinat elé idézték, s arra kényszerítették, hogy Apológiáját és Mentségét visszavonja s könyvei összes példányát megsemmisítés végett beszolgáltassa.

A kíméletlen személyi üldözés Misztótfalusi lelki beteggé tette, féloldali gutaütés érte, keze és lába béna lett, beszéde értelmetlenné vált s 1702-ben, ötvenkét éves korában meghalt. Sírja a házsongárdi temetőben a magyar nyomdászat zarándokhelye.

Pápai Páriz Ferenc életét versben dolgozta fel, s könyv alakban ki is adta. Az eredeti kiadásból nem maradt ránk példány, de **Bod Péter Erdélyi Féniks** címmel 1767-ben újra kiadta és jegyzetekkel látta el.

*Mindenféle nyelvben és minden formában
Betűt metszhet vala nagyobbban s apróbban
Úgy járt vala tudós keze az acélban
Mint másnak a könnyen engedő viaszban.*

Ma van az év első teljes napfogyatkozása, Grönland keleti partjainál lehet majd látni. Ahogy az árnyék dél-keleti irányba halad, a fogyatkozás frontja szélesedik, de a fedettség kisebb lesz. A Kárpát-medencében csak részlegesnek fog látszani. Marosvásárhelyen délelőtt 10:47-kor kezdődik, a déli harangszó előtt öt perccel éri el maximumát. Ekkor a látóhatár felett 40° magasan lesz a Nap s 63% százalékát takarja el a Hold. 13:03-kor lép ki az árnyékból. A **Nap-Hold** páros a **Halak csillagképében** fog ekkor tartózkodni, a Hold leszálló csomója közelében, közel a tavaszponthoz. Pont ekkor van a **tavaszi napéjegyenlőség**. Ma a napfény megvilágítja az egész földgolyóbist. Innentől kezdve az Északi sarkon fél évig le sem áldozik a Nap, a déli sark pedig fél évig sarki sötétségbe költözik. A Nap fénye fogyatkozáskor észrevehetően, de nem feltűnően, csökkenni fog. Ha felhőtlen lesz az égbolt szép égi jelenségre számíthatunk. A napfény ereje ekkor is retinát károsíthat, a kormozott üveg használata kötelező. Már csak azért is biztatlak, kedves Olvasóm e ritka jelenség megtekintésére, mert a következő Kárpát-medencei napfogyatkozásra 2022-ig kell várni.

Vámosgálfalván 2008-ban fényképezett tavasszal tusakodó májvirágokkal kívánva méltó megemlékezést e folyók fűrészelte tájnak, maradok kiváló tisztelettel:

Kiss Székely Zoltán

Kelt 2015-ben, eredetileg a szövegszerkesztő **KisMiklos** betűkészletével, 25 évvel ama márciusi fekete nap után

